

na Kumane, zahtijevajući, da se oni uklone iz Ugarske, kuda su samo zato došli, da se kralj uzmožne s njima poslužiti na štetu plemstva. Međutim navali ogorčena svjetina, sumnjajući da su Kumani potajne uhode tatarske, na kuću njihova kana Kutena u Pešti i ubije ga, a nato se znatan dio Kumana, pustošeći i harajući, povrati zapadnom Ugarskom, Slavonijom, Srijemom, Srbijom i Bugarskom preko donjega Dunava u staru domovinu.

Bitka na Šaju. Uto skupi Batu-kan oko Kijeva golemu vojsku od 150.000 ljudi i spusti se preko Karpata u sjevernu Ugarsku, dok je rođak njegov Kadan provalio s drugoga kraja u Erdelj. Sabravši teškom mukom oko 60.000 momaka, među kojima se naročito isticahu hrvatske čete hercega Kolomana, pođe Bela neprijatelju ususret. Na rijeci Šaju, kod mjesta Mohi (nedaleko od Miškolca) došlo je 11. aprila 1241. do krvava boja, u kojem bude kraljeva vojska ameticice potučena i na sve strane raspršena. Kralj srećno umače kroz Karpate, pa preko Njitre i Požuna u Austriju hercegu Fridriku II. Babenbergovcu, no brat mu herceg Koloman, u boju teško ranjen, tek što stiže u Čazmu, umrije. Protiv svakoga iščekivanja iskoristi sada austrijski herceg kraljevu nevolju, prisilivši ga, da mu odstupi tri susjedne županije, našto Bela s porodicom svojom ode u Zagreb, otkuda je od raznih vladara kršćanskih molio pomoći, ali uzalud.

Tatari u Hrvatskoj. Za to vrijeme opustošise Tatari čitavu Ugarsku s lijeve obale Dunava, ubijajući sve, što im je dopalo ruku, a kad se zimi čvrsto slede sve rijeke, prijeđu početkom februara 1242. preko Dunava i razdijele se u dvije čete: jednu je vodio Kadan, a pošla je na jug za kraljem Belom, dok je druga pod vodstvom Batu-kanovim udarila na Ostrogon, Stolni Biograd, Vesprim, Đur i druga ugarska mjesta. Prešavši Kadan Dravu i opustošivši sav kraj, kojim je prolazio, na daleko i široko, a naročito Zagreb, gdje ljuto postrada nedavno dovršena stolna crkva sv. Stjepana kralja, uze se primicati primorju, jer su kralj Bela, njegova porodica i mnogi velikaši, ostavivši Zagreb, potražili izmjenice zakloništa u tvrdom Klisu, Spljetu, Trogiru i po susjednim otocima. U taj je čas branio Trogir Bribirski knez Stjepko, sin Gregorijev, ali su kralja pomagali i drugi naročito Krčki knezovi. Na primorje sašao je i Kadan, no svi mu naponi, da osvoji tvrde gradove i uhvati kralja, ostadoše iza raznih bojeva i sukoba po raznim stranama Hrvatske bezuspješni. Kad krajem marta 1242. stiže u tatarski tabor vijest, da je u Aziji (u Karakorumu) umr'o vrhovni kan Ogotaj, uzeše se Tatari sa svojim